

## بررسی انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان مهرداد پورفتحی<sup>۱</sup>

چکیده:

مقاله حاضر برگرفته از پژوهشی است با عنوان بررسی انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان مقطع متوسطه شهرستان‌های استان تهران، و هدف کلی آن بررسی انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش راه دور و بزرگسالان و اهداف جزئی آن شناخت دلایل بازماندن آن‌ها از ادامه تحصیل در دوره متوسطه و نیز دلایل و انگیزه آن‌ها از ادامه تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان بوده است. پژوهشگران به منظور دستیابی به اهداف خود، جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه مرکز آموزش از راه دور و بزرگسالان شهرستان‌های استان تهران، قرار داد. نمونه آماری طبق جدول کرجسی و مورگان ۸۰۰ نفر به دست آمد که به روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی از چهار شهرستان دماوند، رودهن، فیروزکوه و قرچک انتخاب گردید. برای تهیه ابزار اندازه گیری از پرسش نامه محقق ساخته استفاده شده که پس از اصلاحات با ۳۴ سؤال تدوین شد و برای تعیین پایایی پس از اجرای آزمایش (۳۰ نفر) با استفاده از آلفای کرونباخ ۹۵ درصد تأیید شد. داده‌های جمع آوری شده از طریق آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی، فراوانی درصدی، میانگین، انحراف معیار، ضریب کجی و کشیدگی و آمار استنباطی شامل آزمون t از طریق نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان داد که با اطمینان ۹۹٪ از دلایل افراد از بازماندن از ادامه تحصیل در مقطع متوسطه شامل مسائل و مشکلات مالی و خانوادگی و همچنین سیستم آموزش کشور می‌باشد و انگیزه شرکت افراد در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان شامل تقویت شخصیت اجتماعی، دریافت مدارک دانشگاهی، اصرار خانواده و اطرافیان و ارتقای رتبه شغلی است.

واژه‌های کلیدی: آموزش از راه دور، آموزش بزرگسالان.

## مقدمه

جهان معاصر، جهان پرشتاب انتقال اطلاعات و مهارت هاست. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در برنامه‌های آموزش و پرورش گام‌های مؤثر و ماندگاری است که تحول کیفی اهداف، برنامه‌ها و روش‌ها، اثربخشی آموزش و پرورش را به دنبال دارد. در این میان آموزش از راه دور به عنوان رویکردی نوآورانه در آموزش و پرورش امکان یادگیری در همه مکان‌ها و زمان‌ها را فراهم کرده است (اعتمادی و همکاران، ۱۳۸۸). ورود به جهان دانایی محور و نیاز روز افزون بشر به آموزش، همواره با پیچیده شدن زندگی‌ها، نیاز به آموختن مستقل را در طول زندگی افزایش داده است. شروع آموزش‌های از راه دور در آموزش و پرورش، نخست با افزایش پوشش تحصیلی و از آن پس با هدف گشودن راهی برای کیفیت بخشی و تحول آفرینی اساسی در محتوا و روش‌های آموزشی آغاز به کار کرده است. هم اکنون این آموزش‌ها با به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها مکمل آموزش‌های حضوری است، بلکه فرصت خوبی را برای به روز کردن محتوا و انعطاف بخشی روش‌های یادگیری و یاددهی به ارمغان آورده است (الحسینی، ۱۳۸۴).

آموزش از راه دور نوعی آموزش و یادگیری است که در آن آموزگار و فراگیر یا فراگیران از نظر جغرافیایی جدا از یکدیگر هستند. بنابراین ارائه ی خدمات آموزشی به وسایل کمک آموزشی و الکترونیکی از قبیل متون چاپی، رایانه و اینترنت متکی هستند (جارویس<sup>۱</sup>، ترجمه سرمد، ۱۳۸۳).

در این زمینه بیشوب و سپاک<sup>۲</sup> (۲۰۰۲) اعتقاد دارند که آموزش از راه دور، یادگیری طراحی شده ای است که به واسطه ی فناوری‌های گوناگون به ویژه ارتباطات الکترونیک در مکان‌ها و زمان‌های مختلف روی می‌دهد. بارتل<sup>۳</sup> (۱۹۹۰) ادعا می‌کند که فناوری خاص آموزش از راه دور، فناوری الکترونیکی است که راه‌های متعددی را برای برقراری ارتباطات، اطلاع رسانی و دانستن در اختیار ما قرار می‌دهد؛ مبارزه ای که جامعه ی جهانی امروز در پیش دارد، برای استفاده از فرصت‌های یادگیری است که جوانان و بزرگسالان را آماده بهره برداری از فرهنگ معاصر و افزودن یا تأثیرگذاری بر آن می‌کند.

نتایج تحقیق بروکتولد<sup>۴</sup> و همکاران (۱۹۹۸) نشان داد که دانش آموزان دلایل متفاوتی را برای ترک تحصیل بیان داشته اند، به طوری که دلایل مربوط به مدرسه و سیستم آموزشی ۷۷ درصد، دلایل خانوادگی ۳۴ درصد و دلایل کاری ۳۲ درصد می‌باشد (به نقل از فتحی، ۱۳۸۳). اما به طور کلی افراد بازمانده از تحصیل شامل دو گروه هستند:

- گروهی مانند کودکان مناطق عشایری و روستاهای دور افتاده و کم جمعیت که از اول وارد سیستم آموزشی

1. Jarvis.P

2. Bishop & Spake

3. Bartle

4. Broktuld

نشده اند. تعداد کمی از کودکان و به خصوص دختران در روستاها و حاشیه شهرها هم به دلیل ناآگاهی، تعصب و فقر والدین، رنگ مدرسه را نمی بینند.

- گروه دوم کودکانی هستند که در ۶ سالگی وارد مدرسه می شوند و بعد از چند سال به دلایل مختلف ترک تحصیل می کنند. این کودکان به طور زودرس وارد بازار کار می شوند و در شرایط نامناسب و ظالمانه ای مجبور به کار می شوند. اکثر بازماندگان از تحصیل از این گروه هستند. کودکان در محیط کار طعم تلخ تبعیض، زورگویی و انواع تجاوزها را می چشند و سرشار از عقده های روانی وارد مرحله جوانی می شوند. یکی از علل بازماندن کودکان از تحصیل، فقر مادی و معنوی خانواده های شهری و به خصوص اقشار حاشیه نشین است (فتحی، ۱۳۸۳).

کاهش هزینه های سرسام آور آموزش، همیشه در دستور کار مسئولان و متصدیان امور آموزشی بوده است (شری و اینسمینگر<sup>۱</sup>، ۲۰۰۱). ارزشیابی نظام اداری - مالی مراکز آموزش از راه دور، یکی از مشوق هایی است که باعث ازدیاد ثبت نام کنندگان در این دوره ها می شود (گیانانی و پارکرتسون<sup>۲</sup>، ۲۰۰۳).

همچنین بسیاری از دانش آموزان خانواده های متوسط و بالای شهری هم به دلایل ناکارآمدی سیستم آموزشی، مجبور به ترک تحصیل شده اند. سیستم آموزشی کشور به دلیل کهنگی و سنتی، جذابیتی برای دانش آموزان ندارد و برنامه های آموزشی با روحیه دانش آموزان سازگار نیست، محفوظات فراوان، مشق و تمرین و تکرار موضوعاتی که ارتباطی با زندگی و علایق دانش آموزان ندارد، آن ها را از درس و مدرسه بیزار می کند و همین امر موجب افت تحصیلی و مردودی و سرانجام خروج از چرخه آموزشی می شود (فتحی، ۱۳۷۳).

در این راستا، توسعه و بقای مدارس آموزش از راه دور، علاوه بر عوامل زیر ساختاری فناوری اطلاعات، به کیفیت برنامه درسی آن ها نیز وابسته است. بهبود کیفیت یادگیری در مدارس آموزش از راه دور مستلزم طرح برنامه درسی نظام مندی است که در آن ارتباط بین عناصر برنامه درسی با علایق یادگیرندگان و همچنین مسائل زندگی و شغل آن ها ضرورت دارد (پرتز<sup>۳</sup>، ۲۰۰۸).

همچنین طبق نتایج تحقیق رجب بیگی و محمودی (۱۳۸۸) مشارکت در یادگیری مبتنی بر آموزش از راه دور به عنوان عامل برای ارتقای شغلی است که به عنوان عمده ترین مشوق ها برای به کارگیری این آموزش ها می باشد. بنابراین آن ها پیشنهاد کردند جهت توسعه این آموزش ها، از مشارکت در دوره های یادگیری از طریق آموزش از راه دور به عنوان یکی از گزینه های ارتقای مشاغل جهت تشویق آموزشگران استفاده شود. همچنین از مشوق ها و انگیزه های دیگری که سبب جذب فراگیران به این دوره ها شده است، افزایش رضایت شغلی آن ها، افزایش پاداش، حقوق و اضافه کاری، افزایش منزلت اجتماعی و حرفه ای، امکان دستیابی به فرصت های

1. Surry & Ensminger  
2. Giannani & Parkertesone  
3. Porter

شغلی در مؤسسات با حمایت و تشویق رئیس بخش یا گروه و اطرافیان خصوصاً خانواده، کاهش ساعت موظفی کار و نهایت به دست آوردن مدرک را عنوان کردند (رجب بیگی و محمدی، ۱۳۸۸).

همچنین در خصوص عوامل مؤثر بر مشارکت آموزشگران در دوره‌های آموزش از راه دور نتایج نشان داد عواملی از قبیل شرایط کاری انعطاف پذیر، چالش‌های فکری آموزش از راه دور و توانایی در پوشش مخاطبان جدید می‌باشد (اکوین، ۲۰۰۲).

نتایج تحقیق فولر<sup>۲</sup> (۲۰۰۵) در زمینه آموزش از راه دور در دوره‌های آموزش حرفه ای نشان داد که کیفیت بازخورد آموزشگران، زمینه و تجربه کامپیوتری و انگیزشی آن‌ها (ارتقای شغلی، منزلت اجتماعی، بالارفتن مدرک تحصیلی و انعطاف در آموزش)، موفقیت دوره‌های آموزش دور را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

نتایج تحقیق رابینسون<sup>۳</sup> (۲۰۰۵) در این زمینه نشان داد: انگیزش شخصی از قبیل دریافت مدرک، ارتقای مرتبه شغلی است. شرایط کاری انعطاف پذیر، در یادگیری از راه دور، فرصت لازم برای توسعه ایده‌های جدید درسی، چالش‌های فکری، توانایی تحت پوشش قراردادن فراگیران جدید و فرصت‌های بهبود تدریس از جمله مشوق‌های شرکت در آموزش از راه دور می‌باشد.

پژوهشگران متعدد (جی اف دراک<sup>۴</sup>، ۲۰۰۹؛ سیلوپاین<sup>۵</sup>، ۲۰۰۹؛ گالانس<sup>۶</sup>، ۲۰۱۰) درباره ضرورت آموزش از راه دور و بزرگسالان پژوهش انجام دادند. جی اف دراک (۲۰۰۹) در این زمینه بیان کرد که آموزش بزرگسالان به فراگیران در کسب دانش و مهارت برای خودکفایی و استخدام کمک می‌کند؛ یعنی باعث ارتقای شغلی افراد می‌شود و همچنین فرصتی را برای یادگیرنده بزرگسال ایجاد می‌کند و آن‌ها را متعهد به بهبود و اصلاح مهارت هایشان می‌کند و به بزرگسالان کمک می‌کند تا خود و فرزندانشان شهروندی مسئول و اشتغال زا باشند. سیلوپاین (۲۰۰۹) نتایج تحقیقات خود را بر روی بزرگسالان به شکل زیر بیان کرد:

بزرگسالان اگر خواهان ارتقاء در شغل خود هستند، یک دوره کلاس آموزش بزرگسالان به آن‌ها کمک می‌کند تا از نردبان شرکت‌ها بالا روند. همچنین گرایش به این کلاس‌ها می‌تواند روشی برای افزایش تمایل به محفل اجتماعی باشد و باعث بهبود شخصیت اجتماعی در آن‌ها می‌شود.

گالانس (۲۰۱۰) در این زمینه بیان می‌کند که هدف اصلی آموزش بزرگسالان باز کردن دریچه ای جدید بر روی آن‌ها است و همچنین کمک به افراد در از بین بردن مشکلاتی که بر سر راه نوآوری و بهره وری است که باعث افزایش رشد اقتصادی می‌شود. از اهداف دیگر می‌توان به محدود کردن نابرابری‌های اجتماعی، اقتصادی

1. O'Quinn
2. Fuller
3. Robinson
4. G. F. Drake
5. Silva Payen
6. Galance

و کاهش هزینه‌ها و افزایش کیفیت زندگی اشاره کرد.

در زمینه آموزش بزرگسالان و آموزش از راه دور صاحب نظران مختلف دیدگاه‌های متفاوتی دارند. مثلاً جان دیویی<sup>۱</sup> که یکی از بزرگ‌ترین فیلسوفان آموزش و پرورش است، نقش مهمی در توسعه آموزش بزرگسالان داشته است. در بیان اندیشه‌های دیویی، وی به «رشد مستمر» به عنوان هدف نهایی آموزش و پرورش اشاره دارد و تأکید می‌کند و اصلی‌ترین زمینه‌ای است که وی در مطالعات خود به آن اشاره کرده و بر این اساس وی به عنوان فیلسوف آموزش بزرگسالان معرفی شده است. براساس دیدگاه وی انسان دارای توانایی‌های بالقوه فراوان و پایان‌ناپذیری است که باید در طول زندگی از طریق تجربه به آن زمینه برسد، به نظر دیویی، هر قدر که بر سال‌های زندگی فرد اضافه شود، میزان تجربه وی نیز بیشتر می‌شود و به این دلیل است که وی تربیت را بازسازی مستمر تجارب فرد در طول زندگی می‌داند (میرزاحمدی و ظفری پور، ۱۳۸۸، ص ۴۴). پیتر جارویس نیز از نظریه پردازان متأخر آموزش بزرگسالان است. به نظر ایشان «آموزش مداوم» و «آموزش مجدد» زمینه را برای طرح آموزش در تمام عمر فراهم آورده است (سجادیه، ۱۳۸۷). علاوه بر نظریات فوق، آموزش از راه دور دارای اصولی است که در اینجا به چهار اصل که از اهمیت خاصی برخوردار است، اشاره می‌شود:

- اصل یادگیری تسلط یاب یا یادگیری در حد تسلط: مطابق این اصل شرایط یاددهی - یادگیری به عنوان قانون فرایند، طوری تنظیم و فراهم می‌شود که همه بتوانند، قابلیت‌های تعیین شده را به طور کامل کسب کنند.  
- اصل فعالیت یادگیرنده: مطابق این اصل، یادگیرنده برای کسب دانش و آگاهی لازم، سطوح به کار بستن خلاقیت، باید از توانایی‌ها و قابلیت‌های فردی خود حداکثر استفاده را بکند و در این راه به معلم اتکا نداشته باشد.  
- اصل یادگیری توزیعی: در این محیط، آموزش توزیعی رویکردی فراگیر محور دارد و در این محیط با استفاده از فناوری‌های مختلف فرصتی برای انجام فعالیت‌ها با ایجاد تعامل میان مکان و زمان فراهم می‌آید.  
- اصل حفظ فاصله بین فراگیر و آموزشگر: این اصل ضمن تأکید بر حفظ و تقویت تعامل بین عناصر آموزشی، در نظام آموزش از راه دور، هرگونه ارتباط آموزشی را در فرآیند یاددهی - یادگیری از طریق رسانه و به صورت غیرمجاورتی و در حداقل ارتباط‌های حضوری تعریف کرده است (محسنی طارمسری، ۱۳۸۹).

پژوهشگران مختلف (محسنی طارمسری، ۱۳۸۹؛ مورفی<sup>۲</sup>، ۲۰۰۸؛ رحیمی دوست، ۱۳۸۵) تحقیقاتی درباره چالش‌ها و مشکلات مراکز از راه دور انجام داده‌اند که در اینجا به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

محسنی طارمسری (۱۳۸۹) عواملی مثل نبود سیاست عاملی یک پارچه در خصوص استفاده از فناوری اطلاعات در آموزش، عدم سرمایه‌گذاری مناسب، عدم توافق در خصوص یادگیری الکترونیکی، وجود مراکز متعدد تصمیم‌گیری و اجرا، نزول سواد اطلاعاتی، ضعف نظام پشتیبانی و وجود نظام آموزشی سنتی را بیان کرد.

مورفی (۲۰۰۸) مشکل کمبود بودجه را مطرح ساخت و در این زمینه بیان کرد که دانش آموزان همواره در پی آن هستند که با هزینه کمتر خدمات بیشتری از نظام‌های آموزش از راه دور دریافت کنند. به عنوان مثال اکثر مواقع فاصله جغرافیایی معلم و دانش آموز زیاد است و ارتباط تعاملی دو طرفه نیاز به کارگیری فناوری پیشرفته و پرهزینه دارد. رحیمی دوست (۱۳۸۵) نیز در این زمینه بیان کرد که میزان افت تحصیلی در دوره‌های آموزش از راه دور نسبت به دوره‌های حضوری بسیار زیاد بوده است؛ علاوه بر این بسیاری از افرادی که در این دوره‌ها ثبت نام کرده بودند، دوره‌ها را ناتمام رها کرده اند. اما با وجود چالش‌های موجود در این زمینه آموزش از راه دور و بزرگسالان دارای مزایایی است. از مزایای مهم و اساسی توسعه آموزش از راه دور، نوسازی نظام آموزشی و اداری است. نظام آموزشی و اداری جریان فعال و رو به جلو است که به طور مستمر نیازمند بازسازی، بازنگری و بهسازی است. ارزشیابی مالی - اداری در آموزش از راه دور، اغلب جزئی از برنامه‌های مراکز آموزش از راه دور محسوب می‌شود (کارنوال<sup>۱</sup>، ۲۰۰۳). در این زمینه کارکرد بعضی از مؤسسات مدیریتی، طراحی نمودن برنامه‌ها و ارائه دوره‌های آموزش از راه دور است (گرستن و اوانز<sup>۲</sup>، ۲۰۰۴).

چون ضعف در چنین اموری باعث پیدایش عوامل زیانباری مانند کاهش ثبت نام دانش آموزان می‌شود (الکی<sup>۳</sup>، ۲۰۰۴).

نظام‌های مدیریتی از راه دور که مسئولیت امور اداری را دارند، به نحوی طرح ریزی شده اند که به یک ثبات نسبی در امور برسند (پینا و هانت<sup>۴</sup>، ۲۰۰۴). چنین راهبردی به دانش آموزان فرصت می‌دهد که در کلاس‌های مجازی شرکت کنند که جایگزین ارتباط چهره به چهره در کلاس سنتی شود (آرون<sup>۵</sup>، ۲۰۰۷). بنابر این با توجه به مستندات فوق و تأکید اهمیت و ضرورت پژوهش درباره بررسی انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان در مقطع متوسطه، تحقیق حاضر به منظور این بررسی در شهرستان‌های استان تهران (دماوند، فیروزکوه، رودهن و قرچک) انجام شد.

### روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی و میدانی است. زیرا نتایج آن فقط به جامعه مورد مطالعه قابل تعمیم است و برای جمع آوری داده‌ها از روش میدانی و ابزار پرسش نامه استفاده شده است. همچنین از نوع پیمایشی است؛ زیرا پژوهشگر در اندازه متغیرها دخل و تصرف نداشته و فقط به توصیف اندازه‌های موجود پرداخته است.

1. Carnevale
2. Gersten & Evans
3. Oakely
4. Pina & Hunt
5. Aron

### جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان بازمانده از تحصیل که در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان شهرستان‌های استان تهران شرکت نموده اند، که تعداد آن‌ها ۱۲۵۰۰ نفر است. با عنایت به حجم جامعه آماری با استفاده از جدول تصادفی مورگان و کرجسی، تعداد ۸۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند که برای انتخاب این تعداد نمونه از جامعه آماری از روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی استفاده شد. به این صورت که ابتدا به صورت تصادفی از بین مجموعه ۴ شهرستان دماوند، رودهن، فیروزکوه و قرچک به عنوان ۴ خوشه انتخاب شدند و سپس با توجه به پراکندگی جامعه در مراکز موجود در آن‌ها به صورت طبقه ای تصادفی افراد نمونه انتخاب شدند.

### ابزار پژوهش

ابزار اندازه گیری در این پژوهش پرسش نامه محقق ساخته بود. بدین منظور در راستای اهداف پژوهش ۳۴ سؤال چهار گزینه ای در نظر گرفته شد که افراد بازمانده از تحصیل و بزرگسالان شرکت کننده در این مراکز پاسخ خود را با انتخاب یکی از گزینه‌های کم، متوسط و زیاد و خیلی زیاد که هر یک از گزینه‌ها به ترتیب با امتیازات ۱ الی ۴ اندازه گیری شده بودند، بیان کنند. برای تجزیه و تحلیل، از آمار توصیفی شامل؛ جداول توزیع فراوانی، فراوانی درصدی، واریانس و انحراف معیار و آمار استنباطی شامل؛ آزمون  $t$  از طریق نرم افزار SPSS استفاده شد.

### یافته‌های پژوهش

سؤال اول: آیا ادامه تحصیل افراد در دوره متوسطه در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان به دلیل بهبود شخصیت اجتماعی است؟

برای پاسخ به این سوال از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۱ استفاده شد؛

جدول ۱: آزمون  $t$  برای مؤلفه شخصیت اجتماعی

شخصیت اجتماعی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۸۹	۱،۳۳۲	۵۵،۸۳	۸۵،۲۷	۸۴،۰

با توجه به داده‌های جدول ۱، چون  $t$  محاسبه شده (۰/۸۴) با درجه آزادی ۱ برای آزمون‌های یک دامنه در سطح ۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی (۱/۶۴)  $t$  می‌باشد، بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می‌توان نتیجه گرفت انگیزه شرکت افراد

بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان به دلیل بهبود شخصیت اجتماعی است. سؤال دوم: آیا مسائل و مشکلات مالی و خانوادگی موجب ترک تحصیل و ادامه ندادن افراد از تحصیل شده است؟

برای پاسخ به این سوال از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۲ استفاده شد:

جدول ۲: آزمون  $t$  برای مؤلفه مشکلات مالی

مشکلات مالی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۹۷	۲۵۲	۲۴۰۷۰	۲۶۰۲۹	۹۳۰۱

با توجه به داده‌های جدول ۲، چون  $t$  محاسبه شده ( $۱/۹۳$ ) با درجه آزادی ۲ برای آزمون‌های یک دامنه در سطح ۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی ( $۱/۶۴$ )  $t$  است، بنابر این با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می‌توان نتیجه گرفت که علت ترک تحصیل افراد و شرکت در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان مسائل مالی و مشکلات خانوادگی است.

سؤال سوم: آیا انگیزه ادامه تحصیل در دوره متوسطه در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان دریافت مدارک عالی دانشگاهی است؟

برای پاسخ به سوال فوق از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۳ استفاده شد.

جدول ۳: آزمون  $t$  برای مؤلفه مدارک دانشگاهی

مدارک دانشگاهی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۹۸	۳۳۹	۵۰۰۶۴	۳۸	۹۳۰۱

با توجه به داده‌های جدول ۳، چون  $t$  محاسبه شده ( $۱/۹۳$ ) با درجه آزادی ۱ برای آزمون‌های یک دامنه در سطح ۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی ( $۱/۶۴$ )  $t$  است، بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می‌توان نتیجه گرفت که انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل جهت دریافت مدارک عالی دانشگاهی است.

سؤال چهارم: آیا اصرار خانواده و اطرافیان موجب ادامه تحصیل افراد در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان می‌شود؟

برای پاسخ به سؤال فوق از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۴ استفاده شد.

جدول ۴: آزمون  $t$  برای مؤلفه اصرار خانواده و اطرافیان

اصرار خانواده و اطرافیان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۹۷	۲۴۰	۳۹۰۷۸	۴۵	-۳

با توجه به داده‌های جدول ۴، چون  $t$  محاسبه شده ( $-۳$ ) با درجه آزادی ۳ برای آزمون‌های یک دامنه در سطح



۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی (۱/۶۴)  $t$  است، بنابر این با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می توان نتیجه گرفت که اصرار خانواده و اطرافیان موجب شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان می شود.

سؤال پنجم: آیا انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان برای ارتقای رتبه شغلی آن ها است؟

برای پاسخ به این سؤال از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۵ استفاده شد.

جدول ۵: آزمون  $t$  برای مؤلفه ارتقای رتبه شغلی

ارتقای رتبه شغلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۹۲	۵۰۳۶۸	۳۴۰۷۹	۴۰	۵۰۱

با توجه به داده های جدول ۵، چون  $t$  محاسبه شده (۱/۵) با درجه آزادی ۲ برای آزمون های یک دامنه در سطح ۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی (۱/۶۴)  $t$  است، بنابر این با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می توان نتیجه گرفت که انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان به دلیل ارتقای رتبه شغلی آن ها است.

سؤال ششم: آیا سیستم آموزشی کشور به موجب بازماندن از تحصیل افراد، در مراکز آموزش روزانه و ادامه تحصیل آن ها در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان می شود؟

برای پاسخ به این سؤال از آزمون  $t$  به شرح جدول شماره ۶ استفاده شد.

جدول ۶: آزمون  $t$  برای مؤلفه سیستم آموزشی کشور

سیستم آموزشی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	آزمون $t$
	۷۹۸	۴۰۳۰۵	۵۵۰۱۰۸	۱۸۰۳۶	۰۹۰

با توجه به داده های جدول ۶، چون  $t$  محاسبه شده (۹٪) با درجه آزادی ۱ برای آزمون های یک دامنه در سطح ۵٪ بزرگ تر از مقدار بحرانی (۱/۶۴)  $t$  است، بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می توان گفت که میانگین نمونه بزرگ تر از میانگین جامعه است. در نتیجه فرض صفر رد و می توان نتیجه گرفت که سیستم آموزشی کشور موجب ترک تحصیل افراد و بازماندن از تحصیل در مراکز روزانه و ادامه تحصیل آن ها در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان می شود.

### بحث و نتیجه گیری

در پاسخ به سؤال اول نتایج پژوهش حاضر نشان داد که انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل به دلیل بهبود شخصیت اجتماعی است. که این یافته با یافته پژوهش سیلوا پاین (۲۰۰۹)، فولر (۲۰۰۵)، رابینسون (۲۰۰۵)، جی اف اراک (۲۰۰۹) و رجب بیگی و محمدی (۱۳۸۸) مطابقت دارد. در پاسخ به سؤال دوم یافته تحقیق

حاضر نشان داد که مسائل و مشکلات مالی و خانوادگی موجب ترک تحصیل و ادامه ندادن افراد از تحصیل شده است که این یافته با یافته پژوهش فتیحی (۱۳۸۱) مطابقت دارد. در پاسخ به سؤال سوم نتیجه تحقیق حاضر نشان داد که انگیزه ادامه تحصیل در دوره متوسطه مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان دریافت مدارک عالی دانشگاهی است. که این یافته با یافته پژوهش رابینسون (۲۰۰۵)، فولر (۲۰۰۵)، رجب بیگی و محمدی (۱۳۸۸) مطابقت دارد. در پاسخ به سؤال چهارم نتیجه تحقیق حاضر نشان داد که اصرار خانواده و اطرافیان موجب ادامه تحصیل افراد در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان می‌شود. که این یافته با یافته پژوهش رجب بیگی و محمدی (۱۳۸۸) مطابقت دارد. در پاسخ به سؤال پنجم، نتایج نشان داد که انگیزه شرکت افراد بازمانده از تحصیل در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان برای ارتقای رتبه شغلی آن هاست که این یافته با یافته پژوهش جی اف دراک (۲۰۰۹)، سیلوپاین (۲۰۰۹)، پرتز (۲۰۰۸) و رجب بیگی و محمدی (۱۳۸۸) مطابقت دارد. در پاسخ به سؤال ششم نتایج نشان داد که سیستم آموزشی کشور یکی از دلایل بازماندن افراد، در مراکز آموزشی روزانه و ادامه تحصیل آن‌ها در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسال می‌شود که این یافته با یافته پژوهش فتیحی (۱۳۸۳) مطابقت دارد.

بنابر این با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر و مقایسه آن با یافته‌های پژوهش‌های دیگر به آموزش و پرورش و والدین پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌شود:

- به مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود با گسترش و ایجاد شرایط مطلوب در مراکز آموزش از راه دور و بزرگسالان به منظور تقویت رشد اجتماعی، فردی و گروهی افراد، کمک گردد.

- به علت این که مسائل و مشکلات مالی و خانوادگی از جمله دلایل ترک تحصیل افراد است، بنابراین به مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود با فراهم آوردن تسهیلاتی از قبیل آموزش‌های دوره ای برای اولیای دانش آموزان و افزایش مراکز مشاوره در مدارس مانع از ترک تحصیل افراد از مدارس روزانه شوند.

- به علت این که یکی از انگیزه‌های افراد از شرکت در مراکز آموزش از راه دور دریافت مدارک عالی دانشگاهی است، پیشنهاد می‌شود که مدیران آموزش از راه دور و بزرگسالان با مشاوره‌های تخصصی آن‌ها را در هدایت تحصیلی و آینده شغلی شان یاری دهند.

- به علت این که تشویق افراد خانواده و اطرافیان یکی از دلایل شرکت افراد در این مراکز است، بنابراین پیشنهاد می‌شود که این اصرار و تشویق توسط رسانه‌های موجود در کشور ابراز گردد تا افرادی که بنابه هر دلیلی از تحصیل بازماندند، به این مراکز روی آورند.

- نتایج نشان داد که یکی از دلایل انگیزه افراد از شرکت در مراکز آموزش از راه دور ارتقای شغلی است. بنابر این به مدیران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود جهت توسعه این آموزش‌ها از مشارکت در دوره‌های آموزش از راه دور به عنوان یکی از گزینه‌های ارتقای شغلی جهت تشویق آموزگاران استفاده شود.

– نتایج تحقیق نشان داد که یکی از دلایل ترک تحصیل افراد از مراکز روزانه و تحصیل در مراکز آموزش از راه دور سیستم ناکارآمد آموزش کشور است؛ بنابراین به مسئولان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود با استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در مدارس و تنوع در ارائه دروس به دانش آموزان سیستم آموزشی کارآمد ایجاد نمایند.

#### منابع فارسی:

اعتضادی، مریم، عارفی، مزگان و آقا کثیری، زهره (۱۳۸۸)؛ «مشکلات مراکز آموزش از راه دور از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان» فصل نامه دانش و پژوهش در علوم تربیتی، شماره بیست و سوم، صص ۱۷۷-۱۴۹.

جارویس، پیتیر (۱۳۸۲)؛ «آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم»، ترجمه غلامعلی سرمد، تهران، سمت. الحسینی، سیدحسن (۱۳۸۴)؛ «مقدمه ای بر آموزش از راه دور»، انتشارات مؤسسه آموزش از راه دور، تهران. حسینی، علی (۱۳۸۵)؛ «اثربخشی مراکز آموزش از راه دور»، مجموعه مقالات آموزش از راه دور انتشارات مؤسسه آموزش از راه دور تهران.

رجب بیگی، مجتبی و محمدی، داود (۱۳۸۸)؛ «تحلیل مؤلفه‌های یادگیری از راه دور از دیدگاه آموزشگران مراکز آموزش عالی علمی کاربردی کشاورزی»، فصل نامه مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۷. رحیمی دوست، غلامحسین (۱۳۸۵)؛ «چالش‌های پیش روی در پروژه‌های یادگیری الکترونیکی»، فصل نامه کتابداری و اطلاع رسانی، جلد ۱۰، شماره ۲.

سجادیه، نرگس (۱۳۸۷)؛ «بازاندیشی در مفهوم آموزش غیررسمی»، مقاله ارائه شده در اولین همایش آموزش و یادگیری غیررسمی، مشهد، دانشگاه فردوسی.

فتحی، لیلا (۱۳۸۳)؛ «آموزش بزرگسالان»، تهران، انتشارات آفتاب  
محسنی طارم‌سری، مهرناز (۱۳۸۹)؛ «یادگیری الکترونیکی، مزایا و چالش‌های آن»، پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه پیام نور رودسر.

میرزا محمدی، محمدحسن، ظفری پور، طاهره (۱۳۸۸)؛ «نگاهی نو به آموزش بزرگسالان» نشر یسطرون.

- Aron, Lauriljoan. (2007); Onlione U. Across the board 36(8):63-66.
- Bartle.R.(1990);Interactive multi-user comuter games. Colchester,Essen,UK:MUSE,Ltd.
- Bishop Johan S. & GR and spake Deborah F (2003); Journal of planning literature. The online version of this article can be found at: <http://jpI.Sajepub.com/cgi/content/abstract/17/3/327>.
- Carnevale, D. (2003); Faculty union opposes undergraduate degrees earned entirely through distance learning. Chronicle of higher education, 46, A32.
- Fuller C.J (2005); Distance education success in vocational coursework. Doctoral Dissertation University of lavernce.
- Gersten, K. & Evans, L(2004); online pedagogue: catalyst for transforming the teaching learning enterprise. Paperpresented at syllabus 2004 conference, San Francisco.
- Giannoni, D. L & Tenson. D. R. (2003); what a cademic administrators shoud know to attract senior level faculty members to online learning environments. Online journal of distance learning adminstoration, 6(1).
- Glance (2010); Learning a living – First results of the adult literacy and life skills sur-revey Higher education and Adult Learning. Acoross OECD countries, governments are seeking policies to make education more.
- J. F. Drake. (2009); Free Adult Education classes. Technical college adult. Director of adult education 3421. Merdian street North. Huntsville, Al: 35811.
- Murphy kate and Amy Dunkin (2008); welcome to the world of MBA. Com. Business week 3623:120-121.
- O> Quinn, L.R. (2002); Factors that influence community college faculy participation in distance education. Unpublished doctoral dissertation. Goorge Washington Unicersity.
- Oakley, B, (2004); The value of online learning: perspectives from the university of Illinois at spring field. In J.C. Moore (Ed) Elements of quality online education into the mainstream: wisdom from the sloan cohsortium. Neednam, MA: The sloan cohsortium.
- Pina, A. Hunt, D.W, &, A (2004); Ajourney from online courses to online degrees. Paper presented at the Technology in Education conference, Ontario, CA.
- Porter, Lyman. Wm and LAWRENCE E. MCKIBBIN. (2008); management education and development: Drift or thrust in to the 21 century? NewYourk. MCGRAW. Hill.
- Robinson, W. A. (2005); Motivatin and Inhibiting factors influencing higher education faculty participation in online learning at a Midwestern University. Capella University. July2005.
- Silva Payne (2009); Adult education: How it can improve your life. Article tools tweet. Octorber 2009.
- Surry. D. W, Ensminger D. (2001); What is wrong with media comparison students? Educational technology, July-Auguest (PP32-35).